

Daniyor Kitobi — Ellik Beshinchi Bo‘lim

Payg‘ambarlik Gobenining Ochilishi: Jabroilning Doniyorga Vahyi

Jeff Pippenger

2024-01-19

Jabroil Doniyorning oldiga u Yeremiyo payg‘ambar bashoratidagi yetmish yillik asirlikni hamda Musoning qasami va la‘natini tushunib yetganidan keyin keldi.

Uning hukmronligining birinchi yilida men, Doniyor, kitoblar orqali yillar sonini angladim; Quddusning vayron bo‘lib yotishi ustidan etmish yilni tamomlash to‘g‘risida Egamizning kalomi Yeremiyo payg‘ambarga kelgan edi.... Ha, butun Isroil Sening qonuningni buzdi, hatto chetga chiqib ketdi, toki Sening ovozingga quloq solmasin; shuning uchun la‘nat ustimizga yog‘ildi, va Xudoning quli Musoning qonunida yozilgan qasam ham, chunki biz Unga qarshi gunoh qildik. U bizga qarshi va bizni hukm qilgan hakamlarimizga qarshi aytgan so‘zlarini buyuk bir kulfatni boshimizga keltirish bilan tasdiqladi; chunki butun osmon ostida Quddusning boshiga kelganidek hech narsa sodir bo‘lmagan. Musoning qonunida yozilganidek, bu kulfatlarning hammasi boshimizga keldi; biroq biz o‘z gunohlarimizdan qaytishimiz va Sening haqiqatingni anglashimiz uchun Egamiz Xudoyimiz oldida iltijo qilmadik. Shuning uchun Egamiz bu kulfat ustidan kuzatib turdi va uni boshimizga keltirdi; chunki Egamiz Xudoyimiz O‘zi qiladigan barcha ishlarida adolatlidir; ammo biz Uning ovozigga quloq solmadik. Doniyor 9:2, 11–14.

Doniyor ishlatgan va “qasam” deb tarjima qilingan so‘z, Muso Levilar yigirma oltinchi bobda ishlatgan va “yetti marta” deb tarjima qilingan ayni o‘sha so‘zdir. Opa Uaht bizga ma’lum qiladiki, to‘qqizinchi bobda Doniyor Yeremiyoning yetmish yillik davri bilan ikki ming uch yuz yillik davr o‘rtasidagi munosabatni anglashga intilayotgan edi. Sakkizinchi bobda Jabroilga Doniyorga ikki ming uch yuz kun haqidagi vahiy-ni tushuntirish amri berilgan edi, va Jabroil to‘qqizinchi bobda qaytib kelib, Doniyorga yettinchi, sakkizinchi hamda to‘qqizinchi boblarning mavzusi bo‘lib kelgan ikki vahiyni aqlan bir-biridan ajratishni bildirganida, o‘z ishini nihoyasiga yetkazadi. Ana shu ikki vahiy 1798-yilda muhrdan yechilgan “bilimning ortishi”ning mavzusidir.

Eremiyoning yetmish yili va Musoning “la‘nati” ikkalasi ham Musoning “qasami” bilan ifodalangan “yetti vaqt”ning timsollaridir, ammo Jabroil ikki ming uch yuz yillik davrning bo‘linishini taqdim etmoqchi. U faqat oyoq osti qilinish haqidagi vahiy (“chazon”) bilan zohir bo‘lish haqidagi vahiy (“mareh”) o‘rtasidagi munosabat to‘g‘ri ajratilgandagina to‘g‘ri bo‘linishi mumkin. Jabroil avval yahudiylarga to‘rt yuz to‘qson yillik sinov muddati berilganini ko‘rsatishdan boshladi. O‘sha davr yetmish yillik asirlikni keltirib chiqargan to‘rt yuz to‘qson yillik isyon davrining o‘zi edi.

Yigirma to‘rtinchi oyatdagi “belgilangan” so‘zi miloddan avvalgi 457-yilda uchinchi farmon e‘lon qilingan vaqtdan tortib, milodiy 34-yilda Istefonning toshbo‘ron qilinishigacha bo‘lgan davrga taalluqlidir, biroq yigirma oltinchi va yigirma yettinchi oyatlardagi “belgilangan” so‘zi butparastlik va papalikning vayron qiluvchi kuchlarini ko‘rsatmoqda.

Va oltmish ikki haftadan keyin Masih qirqib tashlanur, ammo O‘zi uchun emas; va kelajak bo‘lmish shahzodaning xalqi shaharni va muqaddas joyni vayron qilur; va uning oxiri toshqin bilan bo‘lur, urushning oxirigacha esa vayronagarchiliklar belgilab qo‘yilgandir. Va u bir hafta davomida ko‘plar bilan ahdni mustahkam qilur; va haftaning o‘rtasida u qurbonlik bilan hadyani to‘xtatur, va jirkanchliklarning yoyilishi tufayli uni huvillatib qo‘yur, to belgilangan nihoyatgacha; va belgilab qo‘yilgan narsa huvillab qolgan ustiga yog‘dirilur. Doniyor 9:26, 27.

Jabroil Doniyorga shuni ma‘lum qiladiki, “Masih” “qirqib tashlanganidan” “keyin keladigan amirning xalqi shaharni va muqaddas maskanni vayron qiladi.” Butparast Rim milodiy 66-yildan 70-yilgacha aniq uch yarim yil davom etgan qamalda “shahar va muqaddas maskan”ni vayron qildi. Jabroil “urushning oxiri” “to‘fon bilan” bo‘lishini va urush “vayronagarchiliklar”dan iborat bo‘lishini bildiradi. Quddusga va muqaddas maskanga qarshi amalga oshirilgan urush butparastlik va papachilik tomonidan amalga oshirilgan oyoq osti qilinish edi. Dastlab Quddusni vayron qiladigan butparast hokimiyat Bobil edi, ammo Masih xochga mixlanganidan keyin uni vayron qiladigan butparast hokimiyat butparast Rim edi. Lekin muqaddas maskan va lashkarga qarshi urush vayron qiluvchi ikki kuch tomonidan amalga oshirildi, va Muqaddas Yozuvlarda bu ikki vayron qiluvchi kuchning ikkinchisi papachilikdir.

Papalik “toshib ketuvchi qamchi” sifatida tasvirlangan qudratdir; u Doniyor kitobining o‘n birinchi bobidagi qirqinchi oyatda “toshqin kabi bostirib kirib, o‘tib ketadigan” qudratdir. Bobil bilan boshlangan va Muso Qonunlar kitobida ifodalaganidek, qorong‘i so‘zlar so‘zlovchi temir xalq bilan davom etgan Quddusning oyoq osti qilinishi papalik tomonidan davom ettirildi. Oyoq osti qilinishning oxirigacha “vayronagarchiliklar” “belgilab qo‘yilgan” edi. Yigirma yettinchi oyatda Masih bir hafta davomida ko‘plar bilan ahdni tasdiqlaydi. O‘sha haftaning o‘rtasida, Masih samodagi ma‘badda O‘zining oliy ruhoniylik xizmatini boshlaganida, yer yuzidagi qurbonlik tizimi to‘xtashi kerak edi. Yahudiylar o‘zlari uchun belgilab qo‘yilgan sinov muddati davomida itoatsizlik qilganliklari sababli, ma‘bad va shahar yana vayronaga aylantirilishi kerak edi.

Oyatda shunday deyiladi: “jirkanchliklarning yoyilishi tufayli u uni vayron qiladi; bu hol to intihogacha davom etadi, va belgilab qo‘yilgan narsa vayron bo‘lganning ustiga to‘kiladi.” Yahudiylar sinov muddati kosasini nihoyat limmo-lim to‘ldirganlarida, shahar va muqaddas ma‘bad urushning oxirigacha xarob bo‘lib qolishi kerak edi. 1798-yildagi oyoqosti qilinishning “intihosi”da papalik o‘limli yara olishi “belgilab qo‘yilgan” edi. Shundan so‘ng shahar va muqaddas ma‘bad, yahudiylar uchta farmon ostida haqiqiy Bobildan chiqqanlarida oldindan ko‘rsatilganidek, qayta tiklanishi va qayta barpo etilishi kerak edi.

O‘sha urushning poyoniga qadar Quddus papalik hokimiyati tomonidan oyoq osti qilinishi kerak edi. Ikki ming uch yuz yil ichidagi alohida davrlarni tashkil etuvchi bashoratli muddatlar faqat yetmish yil davom etgan oyoq osti qilinish haqidagi vahiy bilan muqaddas maskan va lashkarning qayta tiklanishi haqidagi vahiy o‘rtasidagi munosabat tushunilgandagina to‘g‘ri anglanishi mumkin. Musoning la‘natidagi sohib yuborilish haqidagi vahiyini rad etish — yig‘ib olish haqidagi vahiyini rad etishdir. Yetmish yil haqidagi vahiy — sohib yuborilish haqidagi vahiydir. Ikki ming uch yuz yil haqidagi vahiy — yig‘ib olish haqidagi vahiydir. Yetmish yil haqidagi vahiy sohib yuborilishning “chazon” vahiyidir, ikki ming uch yuz yil haqidagi vahiy esa yig‘ib

olishning “mareh” vahiyidir.

Shunday ekan, Xudo qo‘shgan narsani inson ajratmasin. Mark 10:9.

Ikki vahiy bashoratli tarzda bir-biriga bog‘langan, va ulardan birini rad etish ikkalasini ham rad etishdir. Bu haqiqat shuni ko‘rsatadiki, Adventizm vakillari ikki ming uch yuz yillik bashoratni saqlab qolayotganlarini da’vo qilsalar-da, ular 1863-yilda “yetti vaqt”ni rad etganlari kabi, Adventizmning markaziy ustunini ham rad etganlar. Yahudiylar Xudoning qonunini saqlayotganlarini da’vo qilmaganmidilar? Qadimgi Isroil Masihni kutayotganini da’vo qilmaganmidilar? Agar e’tirof Xudoning Kalomini qo‘llab-quvvatlamasa, uning hech qanday ma’nosi yo‘q.

Millerchilar oxir-oqibat 1844-yil 22-oktyabrni ikki ming uch yuz kunlik davrning tugashi deb belgiladilar, ammo ularning tushunchasi cheklangan edi. Buyuk umidsizlikdan keyingina osmoniy ma’bad va Masihning o‘sha sanada Eng Muqaddas Joyda zohir bo‘lishiga oid nur keldi. Faqat o‘sha sanadan keyingina ular uchinchi farishtaning xabarini va Xudoning qonunini ko‘rdilar.

Rabbiy ikki ming uch yuz yil bilan bog‘liq bashoratli nurni ko‘paytirishni maqsad qilgan edi, va 1856-yilda U yanada ko‘proq nur uchun eshikni ochdi, ammo keyingi yetti yil ichida Adventizm o‘sha eshikni yopdi. Faqat 2001-yil 11-sentabrdan keyingina Rabbiy bashorat tadqiqotchilarini Hiram Edsonning maqolalariga qayta yo‘lladi, va “yetti vaqt”ning nuri yana bir bor ortib bora boshladi.

Ikki ming uch yuz yillik bashorat bilan ikki ming besh yuz yigirma yillik bashorat o‘rtasidagi munosabatni ko‘rishni rad etgan Adventizm, 1844-yil 22-oktabrni toraytirilgan va to‘liqsiz tarzda tushunib oldi.

S. S. Snow xochga mixlanish sanasini qat’iy belgilaganidan so‘ng, 1844-yil 22-oktabr sanasi aniqlab olindi.

Shuni bilinglar va anglanglarki, Quddusni tiklash va barpo etish to‘g‘risidagi farmon chiqqan paytdan boshlab, Masih — Hukmdorgacha yetti hafta va oltmish ikki hafta bo‘ladi; ko‘cha ham, devor ham yana barpo qilinadi, garchi mashaqqatli zamonlarda bo‘lsa ham. Va oltmish ikki haftadan keyin Masih qirqib tashlanadi, ammo O‘zi uchun emas; va keladigan hukmdorning xalqi shaharni va muqaddas joyni vayron qiladi; uning oxiri toshqin bilan bo‘ladi, va urushning oxirigacha vayronagarchiliklar belgilab qo‘yilgandir. Va u bir hafta davomida ko‘plar bilan ahdni mustahkamlaydi; va haftaning o‘rtasida qurbonlik bilan nazrni to‘xtatadi, va jirkanch narsalarning yoyilishi tufayli uni xarob qiladi, toki tamom bo‘lishigacha; va belgilab qo‘yilgan narsa xaroba qilinganning ustiga quyiladi. Doniyor 9:25–27.

Millerchilar xochga mixlanish uchun to‘g‘ri sanani aniqladilar, so‘ngra esa ikki ming uch yuz yillik davrning oxiri belgilab olindi. Yahudiylar sinov muddatining kosasini limmo-lim to‘ldirganlari sababli, “jirkanchliklarning yoyilishi” bilan ifodalangan holda, Masih “ahdni” tasdiqlagan “haftaning o‘rtasida” yuz bergan “Masihning qirqib tashlanishi” ham aniqlandi. Xoch Midnight Cry xabarini tanib olishda zarur bo‘lgan tarixiy yo‘lbelgisiga aylandi.

Xudoning qudratining shunchalik kuchli namoyon bo'lishini yuzaga keltirgan oyatlarda joylashgan nurga qaramay, millerchilar hech qachon Danielning ikki vahiy o'rtasidagi munosabatni tushunish istagi orqali ifodalangan o'sha oyatlarning ma'nosini anglab yetmadilar. Masih ahdni tasdiqlagan hafta ikki davrga bo'lingan edi; keyinchalik opa-singil Uayt buni Masihning uch yarim yillik shaxsiy xizmati, undan keyin esa shogirdlar orqali ifodalangan xizmati sifatida aniqladi. Ular xochning tarixiy yo'l belgisi 1844-yil 22-oktabr sanasini aniqlash uchun langar bo'lib qolganini ko'rdilar, biroq bu, shuningdek, uch yarim yildan iborat o'zaro aynan bir xil ikki davrning markazini ham ifodalashini, va shu tariqa Xudo Muso orqali "Uning ahdining janjali" deb atagan "yetti vaqt"ni ifodalashini ko'rmadilar.

Shunda Men ham sizlarga qarshi yuraman va gunohlaringiz uchun sizlarni yana yetti karra jazolayman. Va ahdimning qasosini oladigan qilichni ustingizga keltiraman; shaharlaringiz ichida bir joyga to'planganingizda, orangizga o'lat yuboraman; va sizlar dushman qo'lga topshirilaszlar. Levilar 26:24, 25.

Masih ko'plar bilan ahdni tasdiqlayotganida, U itoatsiz yahudiylar bilan nizolashayotgan ahd aynan o'sha ahd edi. "Uning ahdi ustidagi nizosi" miloddan avvalgi 723-yilda, ossuriyaliklar shimoliy shohlikni asirlikka olib ketganlarida boshlandi; shundan so'ng bir ming ikki yuz oltmishta bashoratli kun davomida butparastlik zohiriy Isroilni oyoq osti qildi. O'sha oyoq osti qilinishidan keyin esa yana bir ming ikki yuz oltmishta bashoratli kun davomida papachilik ruhiy Isroilni oyoq osti qildi.

Masih ahdni tasdiqlagan payg'ambarlik haftasi, ikki ming uch yuz yillik vahiy amalga oshganining bajo bo'lishi sifatida, ayni paytda ikki ming besh yuz yigirma yillik vahiyni ham ifodalagan edi. Millerchilar ikki ming uch yuz yillik bashoratning Yetarlicha qismini anglab, Yarim tun nidosi xabarini to'g'ri e'lon qildilar, biroq ular to'qqizinchi bobdagi Jabroilning talqini yetkazishi ko'zda tutilgan nurning bir qismini rad etishni tanladilar.

Jabroil Doniyorga "masala" va "vahiy" sifatida ifodalangan ikki vahiyni to'g'ri ajratishni (aqlan bir-biridan farqlashni) buyurgan edi; va o'sha maslahatning bajarilishi sifatida Uayt opa bizga shuni ma'lum qiladiki, yetmish hafta ("yetti vaqt"ning ramzi) bilan ikki ming uch yuz yil o'rtasidagi munosabatni tushunishga intilar ekan, aynan shu narsa Doniyorning asosiy yukidir.

Adventizmning "yetti vaqt"ni rad etishi ularni shunday bir holatga qo'ydi, bunda ular yigirma uch yuz yildan kesib olingan to'rt yuz to'qson yillik birinchi davr Muso "Uning ahdining mojarosi" deb ataydigan ahd isyonini ifoda etishini tushuna olmadilar.

Shuningdek, ular haftaning o'rtasidagi xochga mixlanish shunchaki sanani aniqlab berganidan ko'proq narsani anglatishini anglashdan ham to'sib qo'yilgan edilar, chunki u ahd qoni bilan Masihning Isroilning itoatsizligiga qarshi da'vosining ayni markazini ochib berar edi. Ular xochda ko'plar uchun to'kilgan, Uning ahdini tasdiqlayotgan qon, ayni paytda Levilar kitobining yigirma beshinchi va yigirma oltinchi boblarida bayon etilgan ahdni ham tasdiqlayotganini ko'ra olmadilar.

Qadimgi Isroil o'z zimmasiga shunday bir ahdni oldiki, unda ular ahdni: "Egamiz aytgan hamma narsani biz bajo keltiramiz", degan o'z e'lonlari sifatida ta'rifladilar; holbuki, Masih taklif

etayotgan ahd Uning qonuni yurakka yozilishini talab etishini ular mutlaqo anglamagan edilar. Ahd shartlarini farziylarcha ta'riflashlari ularning haqiqiy ahdni tushunishlari va qabul qilishlariga to'sqinlik qildi.

Zamonaviy Isroil haftaning o'rtasida xochning qonini shunday tarzda ta'riflab qo'ydiki, bu holat qadimgi Isroil Masihni rad etib, Qaysardan boshqa podshohimiz yo'q, deb e'lon qilgan paytda uning ustida bo'lgan ko'rlikning aynisini zamonaviy Isroil uchun ham keltirib chiqardi.

Zamonaviy Isroil Jabroil Doniyorga bayon qilgan tarix nafaqat ahdning tasdiqlanishini, balki o'sha ahdni rad etuvchilar ustiga keltiriladigan tarqalishni ham o'z ichiga olishini ko'rmayapti; chunki oyatlar butparast Rim (kelajak bo'lgan shahzoda) shahar va muqaddas joyni vayron qilishini, hamda muqaddas joy bilan lashkarni oyoq osti qilgan urushning oxirigacha "xarobaliklar"ning — ko'plikda — belgilab qo'yilganini ko'rsatadi.

Masih ko'plar bilan ahdni tasdiqlash uchun O'z qonini to'kkan tarixda, vayron qiluvchi ikki kuch — butparast Rim va papalik Rimi — aniq ko'rsatib berilgan. Xochda to'kilgan qon Masih samoviy muqaddas joyga olib kiradigan narsadir va u yigirma uch yuz yillik "mareh" vahiyyida ifodalangan Uning ishining ramzidir. Bu tarix yigirma besh yuz yigirma yillik "chazon" vahiyyining tarixi bilan o'zaro bog'langan bo'lib, muqaddas joyni va lashkarni oyoq osti qiladigan o'sha ikki vayron qiluvchi kuch orqali tasvirlangan.

Millerning tushida javohirlar sifatida ifodalangan haqiqatlar quyoshdek porlagan edi, ammo ular to'liq emas edi. Oxirgi kunlarda, Yarim tun nidosi aynan harfma-harf takrorlanganda, o'sha javohirlarning o'zi "chang cho'tka tutgan Inson" tomonidan yangi, kattaroq qutichaga tashlanadi, va shunda ular dastlab porlaganidan o'n baravar yorqinroq porlaydi. Ular yakuniy Yarim tun nidosi xabarining sinoviga aylanadi. O'sha javohirlar Habakkuk bashorat qilgan ikki guvoh tomonidan, xususan, jadvallar sifatida aniqlab ko'rsatilgan edi. 1843 va 1850 yillardagi kashshoflar jadvallarining ikki jadvali "satr ustiga satr" tarzida bir-birining ustiga qo'yilganda, Millerning javohirlari aniq ravishda belgilab ko'rsatiladi, va shu tariqa o'sha javohirlar yakuniy Yarim tun nidosi xabarini ifodalaydi.

Ikki jadvaldagi haqiqatlarning aksariyati 1844-yildan oldin bajo bo'lgan bashoratlarni, masalan, Doniyorning yettinchi va sakkizinchi boblaridagi hayvonlarning aniqlanishini tasvirlaydi. Doniyorning ikkinchi bobidagi haykal ham aks ettirilgan. Vahiyni qaysi biri — Rimmi yoki Antiox Epifanesmi — belgilashi haqidagi dalil ham u yerda bor. Birinchi umidsizlik hamda Xabaquq va o'n bokira qizning cho'zilish vaqti ham u yerda bor. Uchinchi farishtaning kelishi ham, samoviy muqaddas maskan ham u yerda bor. Butparastlikning timsoli sifatidagi "kundalik" ham u yerda bor. Va, albatta, Islomning uchta Vay holati ham u yerda bor. Bir joyga jamlanganda, bu jadvallar Yahudo qabilasining Arsloni bir bashoratli haqiqatning muhrini ochganda yuz beradigan "bilimning ortishi"ning tasvirini ifodalaydi.

1798-yildagi oxirzamon vaqtida muhrdan ochilgan va Uilyam Millerning tushidagi yangi, kattaroq sandiqdagi javohirlarni tashkil etish uchun ko'paygan bashoratli bilimning ramzi sifatidagi Ulay daryosi haqidagi vahiyy ustidagi mulohazamizni yakunlar ekanmiz, endi biz Millerchilar tarixida to'liq bo'lmay qolgan haqiqatlarni yana ko'rib chiqamiz. Ulardan ba'zilar Millerchilar yashagan

tarixiy davr sababli to'liq bo'lmagan holatda qoldi, boshqalari esa uchinchi farishtaning ilgari lab borayotgan nuriga hamqadam bo'lishdan bosh tortganlarning itoatsizligi tufayli to'liq bo'lmay qoldi.

Bu masalalarni keyingi maqolada davom ettiramiz.

“Xudo xabar bilan yuborganlar faqat odamlardir, ammo ular olib kelayotgan xabarning tabiati qanday? Xudo nimaning afzal ko'rilishi haqida siz bilan maslahatlashmagani uchun, siz ogohlantirishlardan yuz o'girishga yoki ularni mensimaslikka jur'at etasizmi? Xudo shunday odamlarni chaqiradiki, ular gapiradilar, baland ovoz bilan faryod qiladilar va tiyilmaydilar. Xudo O'z xabarchilarini ayni shu vaqt uchun O'z ishini bajarishlari maqsadida ko'targandir. Ba'zilar Masihning solihligi haqidagi xabardan yuz o'girib, haqiqat xabarini istalgan darajadagi inoyat va sayqal bilan yetkazmayotganlari uchun, odamlarni va ularning nuqsonlarini tanqid qilishga o'tib ketdilar. Ular haddan tashqari g'ayratli, haddan tashqari jiddiy, haddan tashqari qat'iy gapiradilar, deb hisoblaydilar; natijada ko'plab holdan toygan va ezilgan jonlarga shifo, hayot va taskin olib kelishi kerak bo'lgan xabar ma'lum darajada chetga surib qo'yiladi; chunki ta'sirga ega odamlar o'z yuraklarini yopib, Xudo aytgan narsaga qarshi o'z irodalarini tikkanlari sari, nurga hamda jonlantiruvchi quvvatga zor bo'lib kelgan va buning uchun ibodat qilgan kishilardan shu nur shu'lasini tortib olishga urinadilar. Masih O'z xizmatkorlariga qarshi aytilgan barcha qattiq, mag'rur, masxarali so'zlarni xuddi O'ziga qarshi aytilgandek qayd etgan.”

“Uchinchi farishtaning xabari anglanmaydi, va o'zining ulug'vorligi bilan yer yuzini yoritadigan nur, uning tobora ochilib borayotgan ulug'vorligida yurishni rad etadiganlar tomonidan soxta nur deb ataladi. Qilinishi mumkin bo'lgan ish, haqiqatni rad etuvchilar tomonidan, o'zlarining imonsizligi sababli, bajarilmay qoladi. Haqiqat nuriga qarshi turayotgan sizlardan iltijo qilamiz: Xudoning xalqining yo'lidan chetga turing. Osmon tomonidan yuborilgan nur ularga ravshan va barqaror nurlar bilan porlasin. Bu nur sizga kelgan ekan, Xudo undan qanday foydalanishingiz uchun sizni mas'ul tutadi. Eshitishni istamaydiganlar mas'ul hisoblanadilar; chunki haqiqat ularning yetib borishi doirasiga keltirilgan edi, ammo ular o'z imkoniyatlari va imtiyozlarini mensimadilar. Ilohiy tasdiqni o'zida mujassam etgan xabarlar Xudoning xalqiga yuborildi; yaxshilik va haqiqatga to'la Masihning ulug'vorligi, salobati va solihligi taqdim etildi; Iso Masihdagi ilohiyatning butun to'laligi oramizda go'zallik va latofat bilan namoyon qilindi, toki qalblari xurofot bilan yopilmaganlarning barchasini maftun etsin. Biz bilamizki, Xudo oramizda ish olib bordi. Biz jonlarning gunohdan solihlikka yuz burishini ko'rdik. Biz tavozeli kishilarning qalblarida imon qayta jonlanganini ko'rdik. Biz poklangan moxovlar kabi bo'laylikmi, ular o'z yo'llariga ketib qoldilar va faqat bittasi qaytib kelib Xudoga ulug'vorlik berdi? Aksincha, Uning yaxshiligi haqida so'zlaylik va Xudoni qalb bilan, qalam bilan va ovoz bilan madh etaylik.” Review and Herald, 1890-yil 27-may.